

ցնում է առաքելաբ. 12 հ.։ Բայց Աստուծոյ զատաւորական պաշտօնի մէջ խառնուիլը երբեք անպատիժ չի մնայ։

Բամբասել զբացուն—նշանակում է նրա մասին վատ խօսել՝ այդ կերպով նրան ուրիշների մօտ ստորացնելու համար։ Այս մեղքը սիրոյ ճիշտ հակապատկերն է, բայց զարձակ շատ ընդհանրացած է և այդ մինչև անգամ «Աստուծոյ որդեց» մէջ։ Միայն Աստուած գիտէ, թէ ինչ կերպով կարելի է այդ բանը փոխել։ Կարծես շատ հաւատացեալներ այս մեղքը բանի տեղ չեն դնում։ Եթէ մէկը մի ուրիշի հետ անհամաձայնութիւն է ունենում, նրա լեզուն խիոյն սկսում է շարժուել։ Նախկին միւսի մէջ այնքան պակասութիւններ է տեսնում, որ անմիջապէս ստիպուած պէտք է խօսէ այդ մասին։ Եթէ նա հանդիպում է իր մէկ բարեկամին կամ մի ընկերութեան մէջ է ընկնում, նոյն բոլորին նա պատրաստ է այդ մասին խօսք բացելու։ Մարդ կարող է համարձակ պնդել, որ շատ ժողովներին մէջ և խօսակցութեանց ժամանակ անհամեմատ աւելի ընկերի մասին վատ է խօսուում, քան լաւ։ Յաճախ մարդ ճիշտ այնպէս է սկսում, որ կարծես թէ մեծ ցաւակցութիւն է զգում նրա համար։—«Ասել ես այս տխուր լուրը, որ խօսում են։ Խեղճ մարդ։ Նա առաջ է գալիս։ Աստուած օգնէ նրան։ Այսպէս և այնպէս է արել նա»։ Եւ յետոյ շատ չի տեսում, որ նա ընկերին կենդանւոյն ուտում է։ Չնայելով իրենց կեղծած բոլոր ցաւակցութեանը, այս բամբասողներից ոչ մէկը բամբասողի մօտ չի եղել՝ նրան օգնելու և ուղղութեան ձեռք մեկնելու համար։

Կամ թէ մէկը մի ուրիշի մասին մի վատ համբաւ է լսում։ Իսկոյն այդ բանը պինդ բռնում է։ Նրա մարմինն անգամ չի անցնում, որ զորա ճշտութիւնը կամ ստույգութիւնը քննէ և իմանայ։ Համբաւը վատ է, և վատութեանը մարդ շուտ է հաւատում, մասնաւոր երբ վերաբերում է այնպիսի մի մարդու, որին զիմացինը շատ չի սիրում։ Եւ նա ստիպուած այդ բանը մի ուրիշին պիտի ասէ։ Արդարացնել աշխատելը մի սկզբնական դաս է, որը նա վաղուց է մոռացել։ Այդ լուրը պիտի հօշակուի։ Նա սկսում է՝ գուցէ

լուութեան խոստում տանելով նրանից, որին ինքը մատուցել է յայտնել իր խնայածը։ Գուցէ ինքն էլ այդ բանն իմացել է միայն լուութեան խոստում տալով։ Եւ այսպէս բերանից բերան է անցնում։ Այդ տեսակ բաներ ուրիշներին հաղորդելու մէջ մի հաճոյք կայ։ Երբ զործը վերջապէս պարզուի, դուք, կերեալ, որ լուրը բոլորովին սուտ էր կամ վերին աստիճանի չափազանցած և կերպարանավորած։ Եւ այդ կերպով մարդ սատանային տեղիք է տալիս անպատմելի փեսաներ առջացնելու։ Ահ, երբայրս, եթէ դու դեռ ես սիրա ունիս Յիսուսի համար և նրանց համար, որոնց վրիպութեան ինպատու Նա մահ յանձն առաւ, եթէ դու դեռ ես կամենում ես Աստուծոյ զատաւորը մնալ, եթէ դու դեռ ես այնքան արթուն խղճմանը ունիս, որ կարող ես Աստուծոյ զատաստանիցը փոխնալ, ապա ուրեմն դէն ձգիր ամէն այս տեսակ բամբասանք։ Միտքն առում է. «Եթէ դու մի ուրիշի մասին մի վատ բան ես լսում, դու էլ ետեւիցը մի՛ կըրկնիր, և զբանով դու ոչինչ չես կորցնել։ Այդ մասին մի՛ խօսել, ոչ բարեկամիդ, ոչ թշնամուդ հետ և մի՛ յայտնիր այն, ինչ որ դու բարի խղճմանըով լուութեան կարող ես տալ։ Եթէ դու մի խօսք ես լսել, թող այն քեզ հետ մեռնի։ Ահ, հոգ եղիր, զբանով դու չես պայթիլ» (Միք. ԺԹ. 7—10)։ Ինքը լուր է այն ժամանակ քեզ հարկաւոր չի լինիլ ուրիշներից լուութեան խոստում տանել։

Այս մասին Յակովբոսն առում է. «Տես զի ձեռք սանձս ի բերան դնեմք առ անսաղոյ նոցա մեզ, և զամենայն մարմինս նոցա նուաճեմք։ Ահաւասիկ և նաւք որպիսի ինչ են, և ի ստատիկ հոգմոց վարին, և փոքր թեւով շրջին յոր կոյս և միտք ուղղէին կամիցին։ Այնպէս և լեզու փոքր ինչ անդամ է և մեծամեծս բարբառի, ահա և սակաւ ինչ հուր զորպիսի անսառս հրդեհէ։ Եւ լեզու հուր՝ զարդ անխրաւութեան։ Լեւու հաստատեալ է յանդամն մեր, որ զամենայն մարմինն ապականէ, և վառէ հրով զանիւ ծննդեանն, և բորբոքեալ տուրի ի գեհենն։ Ամենայն բնութիւն զաղանաց և թռչնոց և սողնոց և որ ի ծովու են հնազանդեալ է և հնազանդի մարդկեղէն բնութեան։ Բայց զլեզու մարդկան ոչ որ կարէ

հաղանդել, զչարն և զանկարդ և զիւ թու-
նօք մահաբերին: Նովաւ օրհնեմք զՏէրն և
զչայր, և նովաւ անիծանեմք զմարդիկ, որ ըստ
նմանութեան Աստուծոյ արարան: Ի նմին բե-
րանոյ երանեն օրհնութիւն և անէծք» (Յակ.
Գ. 3—10): Աստուած օգնէ մեղանից իւրա-
քանիւրին, որ այս սարսափելի նկարագրու-
թիւնը չյարմարի մեր լեզուին: Գուցէ քո
լեզուդ էլ է զժոխքիցը վառուած, թէ և դու
չըմում և կարծում ես թէ Աստուծոյ զա-
ւակն ես: «Եթէ մէկը կարծում է, որ ինքն
Աստուծոյ է ծառայում, բայց իր լեզուն չի
սանձահարում, այլ իր սիրտը խաբում է, և
նրա աստուածապաշտութիւնը դուր է» (նոյ-
նը Ա. 26): Բոլորովին արժան չէ, որ այս-
պիսի մէկը պարծենայ իր՝ Աստուծոյ զաւակ
լինելովը կամ թողնէ, որ իր մասին այդ զա-
րախօրն ունենան. «Քանզի ի յաւելուածոյ
սրտի խօսի բերան» (Մատթ. ԺԳ. 34): Եւ
եթէ լեզուն վառուած է զժոխքից, ուրեմն
սրտի մէջ իշխողը չարն է, և այդ էլ՝ չնայե-
լով նրա աւետարանական ամբողջ դաւանու-
թեանը, չնայելով բոլոր երգերին, աստուած-
ապաշտական զօրծերին և աստուածապաշտական
ձևերին: Այդքան սարսափելի լուրջ խնդիր է
դա:

Եթէ դու ճանապարհով զնալիս մի ա-
սիւծ կամ մի որ և է ուրիշ վտանգաւոր զա-
րան տեսնես, կը սարսափես և խկոյն կը փախ-
չես: Եղբայրս, էլ աւելի փախիր բամբասան-
քից: Այ մի օձ, ո՛չ մի պատառոզ զազան քեզ
այնքան անպատմելի մեծ վնաս հասցնել չի կա-
րող, որքան բամբասանքը: Մի անգամ մի մեծ
և փառահեղ շողեւնաւ շատ ճանապարհորդ-
ներ վերցնելով ճանապարհորդեց զէպի Ամե-
րիկա: Այդ նաւով ուղարկուած բռնների
մէջ կար նաև մի արկղ, որի մէջ գտնուում
էր մի՝ այսպէս կոչուած, զժոխային մեքենայ:
Դա մի մեքենայ էր, լիքը ամենազօրաւոր պայ-
թուցիկ նիւթերով և մի կարգ ճախարակնե-
րով՝ այնպէս շինուած, որ մի որոշ ժամա-
նակից յետոյ պիտի պայթէր և ամբողջ նաւը
օդը թռցնէր: Բայց ոչ ոք այդ բանը չէր ի-
մանում: Արկղը ընդունուեցաւ և չար ու-
ղարկողը վարձքը կանխիկ վճարեց: Եւ այսպէս
նաւը ճանապարհ ընկաւ երդով և երաժըշ-

տութիւնով՝ ամենագեղեցիկ եղանակին: Բայց
չուաով ուրախութիւնը սարսափի փոխուե-
ցաւ: Մոլի միջում զժոխային մեքենան
պայթեց, նաւը մանր կտորների փշրուեցաւ,
նաւի վրայ եղող զրեթէ բոլոր մարդիկը պայ-
թիւնիցը ջարդուեցան կամ ջուրն ընկան,
որակը և խեղդուեցան: Միայն երկու հոգի
պապուեցան, որպէս զի կենդանի եղողների
համար պատմեն մեռնողներին նեղութիւններն
ու յուսահատութիւնը: Այդ պատմութիւնն
ընդհանուր սարսափ առաջ բերաւ: Բայց ո՛չ,
ի՛նչ փոքր բան է զա համեմատելով այն զժո-
խային մեքենայի հետ, որ կոչուում է Էս-
թահա+ և որը վերում և ամայացնում է
ամենաժողոված համայնքները և նրանց անդամ-
ների սրտերի մէջ թափում է ատելութեան
թոյն՝ հէնց իրենց յաւիտենական կորստեանը
մատնելու համար:

Հազիւ թէ զանուի մի ուրիշ բան, որ
աւելի վնասներ լինի տալիս, քան չարամիտ
բամբասանքը: Եթէ մէկը միւսից մի տասը
բուրլի գողանար, զա մի աննշան բան կը լի-
նէր՝ համեմատելով այն վնասի հետ, որ մէկը
պատճառում է միւսին՝ բամբասանքի միջոցով
զրկելով նրան իր բարի անունից և համբաւից:
Բամբասանքի միջոցով խլուում է Աստուծոյ
որդւոց մէջ եղած սիրոյ կապը և թշնա-
մութիւն, կոխ ու վէճ է սերմանուում:
Բամբասանքի միջոցով մարդ հանգցնում է թէ
իր մէջ և թէ ուրիշների մէջ եղած հոգին:
Բամբասանքի միջոցով մարդ դառնացնում է
է ընկերի կեանքը. բամբասանքի միջոցով մարդ
արգելք է լինում նրա իր կոչման մէջ առաջ
գնալուն և այս կերպով զրկում է նրան իր ստա-
ցուածքից, այո՛, գուցէ և իր զժուարագիւտ
ապրուստից: Ո՛հ, ի՛նչ սարսափելի նիւթա-
կան վնաս կարող է մարդ հասցնել մի վաճա-
ռականի մի արհեստաւորի կամ մի ուրիշ
որեւէ գործ ունեցող մարդու՝ բամբասանքի
միջոցով: Բայց դարձեալ—այս բանը մարդկանց
մէջ ո՛րքան տարբեր կերպով է դատուում: Ե-
թէ հաւատացեալ համարուող մի մարդու
վրայ հաստատուի, որ նա 10 բուրլի է գողա-
ցել, իսկոյն կասեն. «Նա միայն կեղծաւոր էր»:
Եթէ նա քրիստոնեայ եկեղեցու անդամ լի-
նի, իսկոյն նրան անգամութիւնից կը հանեն:

Բայց բամբասողներին թողնում են մնալ ոչ միայն որպես եկեղեցու անդամ և հաւատացեալ, այլ մինչև անդամ՝ որպէս հովիւ և եկեղեցու տեսուչ: Եւ այս բանն Աստուած տեսնում է: Բայց նրա դատաստանը պիտի գայ: Եւ այն ժամանակ պիտի երեւայ որ հաւատորը ասանց սիրոյ արժէք չունի:

Բայց դու կարող ես առարկել, «եթե լուրը ձմարտու է, ապա ուրեմն ես այդ բանը տարածելով՝ հօ միայն ձմարտութիւն եմ խօսում, և դա չի կարող մեղք լինել: Կամ միեթէ ձմարտութիւն խօսելը մեղք է»: Պատասխան. կան հանգամանքներ, երբ հաւատացեալը ստիպուած է Տիրոջ համար իր ընկերի մասին չար խօսել: Օրինակ՝ եթէ նա կանչուած է ձմարտութիւնը յայտնելով դատաւորի առջև վկայութիւն տալու, այն ժամանակ նա պիտի խօսէ, ինչ որ ձմարտու է իմանում: Եթէ դա չարիք էլ լինի: Յետոյ՝ եթէ մի չար բան է պատահել և նա գիտէ, թէ ով է արել, բայց տեսնում է, որ այդ բանի կասկածը մի ուրիշի վրայ է ընկնում, այն ժամանակ դէպի այն անմեղը եղած. սէրը պահանջում է, որ նա յայտնէ, թէ ով է իսկական յանցաւորը: Յետոյ՝ եթէ նա տեսնում է թէ մի մարդ, որին ինքը մի չարագործ է ճանաչում, աշխատում է մի ուրիշին հրապուրել իր թակարդների մէջ, ապա յանուն սիրոյ պիտի զգուշացնէ այն երկրորդին: Այսպիսի դէպքերում մարդ պարտաւոր է և խղճով ստիպուած՝ չլռել ուրիշի նկատմամբ իր իմացած վատ բաների մասին: Բայց ասան եղբայր, արդեօք դա՞ է, որ ստիպում է քեզ քո ընկերների մասին վատ խօսել: Ո՛հ, թող սատանան քեզ չխաբէ, այլ Աստուծոյ առջև ուղղամիտ եղիր: Որ քո ընկերի մասին քո խօսած վատ բանը ձմարտութիւն է, դա քո սեպհական արածի բնաւորութիւնը չի լաւացնում: Երբ դու այդ բանն անում ես միայն բամբասանքի սիրուց ստիպուած կամ քո ընկերի բարի անունը կոտրելու և նրան ուրիշների աչքում ստորացնելու համար, այն ժամանակ դու մեղք ես գործում: Եւ մեղքի վարձը մահն է, եթէ դու չապաշխարես: Եղբայր, այս բանի հետ դու մի՛ խաղար: Եթէ վատութեան մասին հարկաւոր ես համարում

խօսել միայն այն պատճառով, որ զուգըրա
ճշմարիտ լինելը գիտես, ապա նախ և առաջ
խօսիր այն և ուրիշ անհրաժեշտ է, որ հենց ք
հիշողությունը և և կամ թե հոգ տար, որ մի
ուրիշն այդ մասին խօսի: Իսկ յետոյ կանգ առ:

Աի քարոզիչ տուում է, «Եթէ զու մի
տուն մանկս և այնտեղ մի անպատկառ վար-
մունք տեսնես, ապա ծածկիր զուռը, որպէս
զի ուրիշ ոչ մի մարդ նոյն բանը չտեսնէ։
Այս կերպ վարուելը քրիստոնէարար գործել
է։ Բամբասելն ընդհակառակն սատանայական
մի գործ է։ Պէտք է նկատել նաև այն, որ
յուշարէն Դեմէշէս բռուր, որ մեր լիզուում
սատանայ բռուղն է թարգմանուում, իտիա-
պէս նշանակում է բամբասող, չարախօս։ Ու-
րեմն նրան ևս հետևում զու, նրա կամքն ևս
կատարում, նրա ծրագիրներն ևս առաջ տա-
նում, նրա զառասանին ևս ենթարկուում
երբ բամբասում ևս։ Այս մասին խորհի՛ր ևս։

«Արեգական ի վերայ բարկութեան ձերոյ մի՛ մոցէ», ասում է Պօղոս առաքեալը եփ. Դ. 26: Եթէ դու բարկացել ես զբանով արդէն մի մեղք ես գործել: Զգուշացիր, որ զառաջ չդնայ և բամբասանքի չփոխուի: Եթէ մի տեղ հրդեհ է ծագում, աշխատում են խոյն հանգցնել այն, որ չտարածուի: Բայց ով թողնում է, որ իր ներքին բարկութիւնը բամբասանքի փոխուի՝ նա նման է այնպիսի մի մարդու, որ իր տանը հրդեհ ծագած ժամանակ կրակի մէջ ամէն տեսակ այրուող նիւթեր է ածում, որ էլ աւելի ծարակ ունենայ: Զգուշացիր այդ բանից, եղբայրս: Խնդիրը քո տան մասին է, քո սեփական յախտնական երջանկութեան մասին: Ուրեմն եթէ դու բարկանալով մեղանչել ես աշխատիր, որ մեղքից յետ կանգնես և մեղաց թողութեան և մաքրուելու համար շնորհք խնդրի: Նախկին յոյն պիւթագործների մասին պատմում են, որ եթէ նրանք բարկութիւնից զրգուռած միմեանց նախատելու էին՝ հրապուրւում, չէին թողնում, որ արեգակը զրա վրայ մայր մտնէ, այլ մինչև այն միմեանց ձեռք էին մեկնում և միմեանց զբրկում և հաշտուում: Եւ նրանք հեթանոսներ էին: Բայց դու, որ քրիստոնեայ ես կոչուում և ասում ես, որ Աստուծոյ Հոգին ունիս,

ինչպէս եւ անուամբ դու։ Աստուած է հարցնողը։ Դու կը պատասխանես։ «Այո, ես սարսափելի յանցաւոր եմ։ Բնականաբար Դարձիր առ Տէր Յիսուս։ Նա է Փրկիչը, Նրա արիւնը մաքրում է ամէն մեղքից։ Նրան զիմիր, Նա կօգնէ և կը մաքրէ և կը փրկէ և կը նորոգէ քեզ իր նմանութեան համեմատ։ Միայն Նա է կարող այդ բանն անել։ Եւ իր մօտ եկողին Նա դուրս չի ձգում։

Առաքեալը եփեսոսի հաւատացեալներին ամէն զառնութիւն և բարկութիւն և աղաղակ և հայհոյութիւն մի կողմ ձգել յորդորելուց յետոյ՝ աւելացնում է. «Լեբոսի Բիւռնից, որպէս և Արսաւի Բիւռնից— շնորհեալ մեք (Եփ. Գ. 32)»։ Այսպէս է զուտ քրիստոնէութեան էութիւնը։ Բարեկեցիկ եղիր զէպի քո ընկերը, եթէ դու նրան մեղանշելիս էլ տեսնես, այո՛, եթէ մինչև անգամ մեղանշէ քեզ դէմ։ Եթէ դու սրբափղ մէջ զէպի նա բարի ես, ապա բերանով չար լինել չես կարող, որովհետեւ սրտի իրութիւնիցն է, որ բերանը խօսում է։ Դիմա՞ եղիր զէպի քո ընկերը, երբ նա մեղանշում է։ Յիշիր, որ նրան հարեցինք՝ Եւ չարկաւոր և օգնեցինք, քանի որ նա կորստեան ճանապարհի վրայ է։ «Աղափր մեռնողներին, օգնիր թշուառներին» — սա է սիրոյ նշանաբանը։ Այս տեսակ սիրով մարդ իր շուրջն ամէն կերպ օրհնութիւններ է սփռում, այս տեսակ սիրով մարդ խաղաղութիւն է ձգում, և երանելի են խաղաղարարները, «զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեցին» (Մատթ. Ե. 9)։ այս տեսակ սիրով մարդ Աստուծոյ և Յիսուսին փառաւորում է. այս տեսակ սիրոյ վրայ հանգչում է Աստուծոյ հաճութիւնը, որից հաւատացեալն ինքը պիտի հնձէ առատ վարձ և անպատմելի օրհնութիւններ։

Ով Յիսուս, լցրու մեզ Գո սիրովը՝ Գո սուրբ Հոգու միջոցով, ամէն։

Թարգ. Մ.

ԼՍԵՑԷՔԻ ԹԻՒ ԲՆԱԳԻՏՆ ԻՆՉ Է ԱՍՈՒՄ

(Խորհրդածորութիւն Գ. 2. Բովանակի—կրօնի մասին)։

Մերոնք շատ են խօսում կրօնի մասին վայր է վերայ, երբ թէ բնադիտական տեսակէտից, բայց էլ չեն հարցնում, թէ խիական բնագէտները ինչպէս են նայում այդ խնդրի վերայ։ Յայտնի է, որ յիսուսական և վաթսուսական թուականներում իշխում էր թուեղ նիւթապաշտական հոսանք, որ Փողոտի և Մոլեշտի պէս ծայրայեղները ջանքերով էր սկսուել։ Իսկ աւելի անուանի բնագէտները այն հոսանքի մէջ չմտան, դրեթէ ամէնքը կրօնի և քրիստոնէութեան հարազատ զաւակ գոյով։ Բայց երբ որ եօթանասուն թուականներում Դարուինի վարդապետութիւնն աւելի և աւելի տարածուեցաւ և Հէկէլը քարոզում էր իւր «մոնիքսիստ»-ը (նիւթի և ուղւոյ միաւորութիւն, մենատարրութիւն), նախկին վերաբերմունքն այնպէս փոխուեցաւ, որ բնագէտները նորագոյն ժամանակները դիւրն առ կրօնը առ նուազը պիտի կոչենք չեզոքութիւն կամ անտարբերութիւն։ Այդպիսի մարդիկ բնագիտութիւնն ու մականական (ինդուլտիւ) մեթոդը այն առտիճան կենտրոն են դարձրել իրանց մտածողութեան մէջ, որ մարդկային կենաց միւս բաժինները անհոգ և անփոյթ պիտի թողնէին։

Եթէ այդպիսի բնախոյզներին հարցնենք իրանց կրօնական տեսակէտը, նոքա իրանց կը կոչեն «Ազնոտիկեան», որով հասկացնում են, թէ իրանք ոչինչ չգիտեն կրօնական խնդիրներից կամ առհասարակ բնագիտութեան շրջանին չպատկանող հարցասիրութիւններից. իսկ ոմանք նաեւ կաւելացնեն, թէ բնական պատճառականութիւնից դուրս՝ անկատար է բան դիտենալ։ Մի 10—20 տարի առաջ բնագէտներից շատերը այդպէս էին մտածում, եթէ ուղղակի թշնամի ևս չէին հանդիսանում հաւատոյ դէմ։ Այս երեւոյթը բացատրվում է առ հասարակ բնագիտութեան և մասնաւորապէս դարուինականութեան հզօրագոյն դարձացմամբ։ Յիշեալ բնագէտներից շատերի աչքում բնագիտութեան արդիւնքը այն աստիճան անձեռնմխելի ճշմարտութիւն էր թուում, որ հաւատում էին, թէ մօտ է ժամանակը, երբ ամենայն կեանքն ու մեղ շրջապատող բոլոր խորհուրդները՝ կատարելապէս պարզ, պայծառ և յայտնի պիտի դառնան բնախօսողին։ Այս ուղղութեամբ շատ հեշտ կերպով չափազանցուած պիտի հասցնէին բնագիտութեան մեթոդի արժէքը։ Եւ իրօք շատերի աչքում այդ էր միակ ճանապարհ՝ ճշմարտութիւնը ճանաչելու համար։

